

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

РИБАК ЛІЛІЯ МИКОЛАЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 364.013
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ
ТА ПРОТИРІЧЧЯ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Л. М. Рибак
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Зінчук Тетяна Олексіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **Рибак Лілії Миколаївни**

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2021 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

_____ к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ **Якобчук В.П.**
(прізвище ,ім'я, по батькові)

«_____» грудня 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Рибак Лілія Миколаївна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ **Пугачова Н.С.**
(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Рибак Л. М. Соціальна політика в Україні: основні напрями та протиріччя. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування – Поліський національний університет, Житомир, 2021 р.

В кваліфікаційній роботі представлено теоретичне узагальнення і науково-прикладне вирішення проблем соціальної політики в Україні та перспектив його розвитку, крізь призму міжнародного досвіду.

Досліджено еволюцію поняття соціального забезпечення населення та його ключові проблеми. Проведено моніторинг бюджетного фінансування соціального захисту населення в Україні, а також проаналізовано практичні аспекти соціального забезпечення населення в умовах європейської інтеграції.

Визначено шляхи модернізації системи соціального забезпечення населення України, використовуючи приклад зарубіжних країн.

Ключові слова: євроінтеграція, пільги, соціальна політика, соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальний захист, стандартизація, фінансування.

SUMMARY

Rybak L. M. Social policy in Ukraine: main directions and contradictions. Qualifying work on obtaining an educational degree Master in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2021.

The qualification paper presents a theoretical generalization and scientific and applied solution of problems of social policy in Ukraine and prospects for its development, through the prism of international experience.

The evolution of the concept of social security of the population and its key problems are studied. Budget financing of social protection of the population in Ukraine was monitored, as well as practical aspects of social security of the population in the context of European integration were analyzed.

Ways of modernization of the social security system of the population of Ukraine are determined, using the example of foreign countries.

Keywords: European integration, benefits, social policy, social security, social insurance, social protection, standardization, financing.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	13
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	22
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	40

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Більше ніж за 25 років незалежності в нашій країні прослідковується непросте становище процесу соціального забезпечення громадян. Чинників ситуації, що складалася на протязі цього часу, є безліч. По-перше, це дестабілізуючі процеси політичного розвитку України, по-друге – застарілість законодавства, що регламентує сферу соціального забезпечення суспільства, по-третє всесвітня економічна криза, що вплинула на всі сфери суспільного життя в Україні. Результатом цього є низький рівень зайнятості, зниження матеріального добробуту, збільшення кількості громадян, які потребують надання соціальної допомоги тощо.

Сьогодні суспільство все більше потребує впровадження і забезпечення досконалої, повноцінної соціальної допомоги і захисту, з тим, щоб громадянам і окремим соціальним категоріям, які втратили здатність самотійно піклуватися про себе, було надано достатній рівень соціального забезпечення.

Вирішенню проблем соціальної політики в Україні присвячена чимала кількість наукових досліджень. Значний внесок зробили такі дослідники, як: М. М. Кудінова, І. В. Рудкевич, С. І. Бичков, Є. П. Яригіна, О. І. Пікулик, А. А. Казанчан, А. Л. Клименко тощо.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методологічне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо проблем та перспектив соціальної політики в Україні.

Для досягнення мети визначені наступні *завдання дослідження*:

- дослідити теоретичні засади формування та реалізації соціальної політики;
- проаналізувати сучасний стан формування та реалізації соціальної політики;
- запропонувати рекомендації щодо вдосконаленню соціальної політики.

Об'єктом дослідження є процес вирішення проблем та визначення перспектив соціальної політики в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні, методичні і прикладні аспекти процесу вирішення проблем та визначення перспектив соціальної політики в Україні.

При написанні магістерської роботи використовувались наступні *методи дослідження*: історичний та логічний методи – для дослідження еволюції поняття соціального забезпечення; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення й формування висновків; порівняльний – при дослідженні міжнародного досвіду реалізації соціальної політики і регламентації соціального забезпечення; системний підхід – для аналізу сучасного стану соціального забезпечення в Україні.

Практичне значення отриманих результатів магістерської роботи полягає у визначенні цілей та пріоритетів модернізації системи соціальної політики України.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: Результати роботи доповідались на науково-практичних конференціях Поліського національного університету. Результати роботи висвітлені в 3-х публікаціях.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 46 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 37 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Одним з найважливіших факторів, що визначають ступінь гармонізації інтересів особистості і суспільства, а також особистості і держави належить саме соціальній політиці держави. А ступінь задоволеності працівника займаною посадою і своїм роботодавцем, і, як наслідок, ступінь ефективності продуктивності праці працівника, багато в чому визначається ефективністю проведеної підприємством соціальної політики.

Тому з метою досягнення мети цього дослідження необхідно дати визначення поняття «соціальна політика» і виявити зміст даного поняття. Необхідно враховувати, що будь-які соціальні програми можуть так і залишитися лише декларацією, якщо не отримають матеріального підкріплення, тобто економічного забезпечення.

Державні соціальні програми створюються на всіх рівнях влади і в усіх сферах, спрямовані на прискорення вирішення проблем соціальної спрямованості, задоволення потреб населення держави і зміцнення позицій на певному соціальному рівні. Державні соціальні програми формуються на федеральному рівні, регіональному рівні, муніципальному рівні. Нижчі за рівнем державні органи пропонують свої державні соціальні програми на розгляд і схвалення органам влади, що стоять вище за рівнем влади. До державних соціальних програм пред'являються певні вимоги, які розробляються з урахуванням територіального розміщення або інших принципів. Загальні вимоги до державних соціальних програм: постановка проблеми і послідовне вирішення цієї проблеми; основні завдання, цілі, послідовність реалізації та терміни, необхідні для реалізації програми; джерела та обсяги витрат на реалізацію державної програми; безпосередній механізм реалізації, конкретна система і органи безпосереднього контролю; соціально-економічна ефективність державної програми; докладний перелік заходів і

терміни виконання кожного заходу; дані про державного замовника і розробників [28].

Загально державні програми формуються для вирішення глобальних державних соціальних завдань: охорона сім'ї, материнства і дитинства; розвиток молодіжної політики; розвиток виробництва та промисловості; розвиток і зміцнення міжнародних відносин; забезпечення розвитку культурної та освітньої діяльності; розвиток матеріально-технічного забезпечення системи освіти регіонів; інші державні цільові федеральні програми [15].

Регіональні державні програми формуються з метою вирішення регіональних завдань: будівництво житла, розвиток комунально-житлового обслуговування населення області, регіону; соціальний розвиток села; розвиток освіти на селі; розвиток охорони здоров'я в області; розвиток соціального захисту населення області, заходи соціальної підтримки населення; цільова програма розвитку інвестиційного фонду державної власності регіону; інші регіональні державні програми.

Таким чином, можна прийти до висновку про вторинність соціальної політики по відношенню до економіки. Однак, не слід робити висновок про другорядність її значущості і впливу на хід суспільного розвитку [12].

Зміст соціальної політики, її цілі і завдання розкриваються в системі функцій відносно самостійних, але тісно пов'язаних видів політичної діяльності. Найважливішими з них є: вираження, захист, узгодження інтересів соціальних груп і верств суспільства, окремих його членів; оптимальне вирішення суспільних протиріч у соціальній сфері, здійснення «діалогу» між громадянами та державою; інтеграція різних верств населення, гармонізація їх інтересів, підтримка цілісної суспільної системи, стабільності і порядку; прогностичний; соціальний захист населення; управління соціальними процесами та ін.

За допомогою функцій забезпечується головне завдання соціальної політики – гармонізація суспільних відносин, здійснюється управління соціальним розвитком суспільства.

Головна мета соціальної політики-гармонізація суспільних відносин, забезпечення політичної стабільності і громадянської злагоди шляхом вироблення і здійснення організаційно-економічних, науково-технічних і морально-правових заходів. Неминуще значення мають професіоналізм кадрів системи соціального захисту, їх здатність правильно визначати актуальні проблеми, оцінювати і аналізувати їх, виробляти програму позитивних змін.

Спрямованість соціальної політики держави є не лише змістовною, а й організаційною основою соціальної роботи, виконуючи важливу методологічну функцію щодо останньої. Соціальну політику можна розглядати як причинно обумовлену, ситуативну, динамічну за формою та орієнтацією діяльність з практичної організації соціальної безпеки людей, які прагнуть реалізувати свої потреби та інтереси в суспільстві. Використовуючи силу закону і підзаконних нормативно-правових актів, структури органів державного управління соціальною політикою прагнуть створити передумови для адаптації людини до мінливих у часі і в просторі умов життєдіяльності. Серйозна політика не може зводитися до декларацій і запевнень, не підкріпленим конкретними заходами соціальної допомоги і підтримки населення. Такий підхід лише дискредитує соціальну політику, гальмує поступальний розвиток суспільства. Ось чому проблема реальності соціальної політики, безпосередньо зачіпаючи інтереси і потреби людей, відбиваючись в долях і умовах життєдіяльності кожного, містить в собі не тільки творчий, а й руйнівний потенціал [5].

Практика показує, що врахування інтересів і потреб соціальних, професійних, національних, статево-вікових груп населення – це складний, суперечливий процес. І чим глибше вивчені і осмислені життєві потреби різних груп населення, умови і можливості їх реалізації, тим точніше і повніше вони формулюються в задачах соціальної політики, а отже, і успішніше вирішуються.

Слід зазначити, що, розкриваючи питання про зміст соціальної політики, необхідно особливо відзначити роль державно-приватного партнерства як одного з найважливіших інструментів соціальної політики. В Україні про

партнерство бізнесу і влади заговорили не так давно. У літературі ця тема піднімалася стосовно окремих галузей-наприклад, туризму [12].

Державно-приватне партнерство – це взаємовигідне стратегічне середньо- і довгострокове співробітництво між державою (муніципальним утворенням) і недержавним господарюючим суб'єктом (будь-якою особою, що здійснює підприємницьку діяльність), засноване на поділі ризиків і вигод між ними і спрямоване на реалізацію суспільно-корисних завдань і функцій [13].

В українські правові акти поняття публічно-приватного партнерства (у нас воно іменується державно-приватним) проникло з початку 2010-х рр. причому найчастіше воно просто згадується, висувається в якості мети, пріоритету та ін., але не розкривається або пояснюється через окремі сторони.

Для пояснення призначення соціальної політики необхідно, перш за все, виявити її цілі і завдання. Мета соціальної політики виражається в підвищенні рівня життя населення, що досягається за допомогою збільшення таких показників як доходи на душу населення, рівень зайнятості, стан здоров'я, наявність житла, освіти, рівень культури населення та екологічною безпекою [14].

Отже, для досягнення даної мети необхідно вирішення наступних завдань соціальної політики: боротьба з бідністю і соціальною нерівністю; перерозподіл доходів між громадянами; надання медичних та освітніх послуг; створення матеріальних джерел існування соціально незахищеним категоріям населення; , поліпшення екологічної обстановки; створення розвиненої інфраструктури [15].

Слід зазначити, що в умовах сучасного стану економічного розвитку України спостерігається явний дисбаланс між завданнями соціальної політики і засобами на її реалізацію. Так, реалізація всіх функцій і завдань соціальної політики вимагає великих витрат з державного бюджету, що в свою чергу призводить до його дефіциту, однак, наявність гостро стоять соціальних проблем робить соціальну політику необхідним і часом єдиною можливим рішенням ситуації, що склалася.

Одним з можливих шляхів вирішення даної проблеми може бути, наприклад, гармонізація відносин між учасниками ринкової економіки за допомогою соціального партнерства, в результаті якого можлива активна взаємодія між Урядом, об'єднаннями роботодавців і профспілками на основі якогось «суспільного договору» в ході реалізації не тільки економічної, а й соціальної політики [16].

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що головна мета соціальної політики полягає в підвищенні рівня життя і добробуту населення. Для досягнення поставленої мети в ході здійснення соціальної політики вирішується цілий ряд необхідних завдань: розподіл доходів, товарів, послуг, матеріальних і соціальних умов відтворення населення; надання медичних та освітніх послуг; розширення мережі і поліпшення якості транспортних послуг, і багато іншого.

Існує безліч підходів і класифікацій рівнів соціальної політики. Згідно з однією з них, всі рівні соціальної політики можна умовно розділити на: мікрорівень, тобто соціальна політика в межах конкретної організації; макрорівень, тобто соціальна політика в межах конкретного регіону; інтеррівень, тобто соціальна політика, що проводиться на міжнародному рівні.

Залежно від характеристики суб'єкта соціальної політики виділяють наступні її рівні: державний; регіональний; муніципальний.

Державний рівень соціальної політики характеризується наявністю єдиного нормативно-правового забезпечення. На даному рівні встановлюються спільні цілі, завдання і принципи соціальної політики в рамках конкретної держави [17].

Регіональна соціальна політика враховує етнічні, національні, культурні та інші особливості конкретного регіону і виходячи з цього приймаються регіональні нормативно-правові акти, соціальні програми і т. д.

Однак найбільш соціально орієнтованим і максимально враховує особливості тієї чи іншої соціальної групи, і, відповідно, найбільш

результативним, є муніципальний рівень соціальної політики, що реалізується в конкретному муніципальному освіті.

Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що соціальна політика являє собою складову частину внутрішньої політики, виражена в соціальних програмах і ступеня їх реалізації на практиці, і здійснює регулювання відносин в суспільстві шляхом захисту інтересів різних соціальних груп. Першорядне значення соціальної політики полягає в тому, що вона покликана гармонізувати і впорядковувати суспільні відносини, розподіляти матеріальні ресурси в умовах їх обмеженості, захищаючи ті верстви населення, життя яких без допомоги держави неможлива.

Існування в сучасній економічній науці різних підходів до класифікації рівнів соціальної політики, але найбільш поширеними є класифікація на мікро-, макро - і інтєррівень, а також на державний, регіональний і муніципальний рівні. Однак, варто врахувати, що незалежно від обраної класифікації, слід виходити з принципу цілісності всієї системи соціальної політики і необхідного ступеня взаємодії кожного її рівня один з одним, в з усією системою в цілому.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Виходячи з вищевикладеного, нами запропоновано більш коротке і загальне визначення, де соціальний інститут – це встановлена соціальна форма, в якій члени того чи іншого суспільства отримують можливість виконувати певні громадські функції, спрямовані на задоволення індивідуальних, групових і суспільних потреб. Інститут держави і ринкової економіки повністю вписується в таке загальне визначення.

Однак, тут же зауважимо, що, з точки зору цілей нашого дослідження, поняття соціального інституту виявляється недостатньо. Держава управляє в суспільстві не інститутами, а соціальними системами (підсистемами). Поняття соціальної системи відрізняється від поняття соціального інституту тим, що в ньому (в понятті системи) приймається до уваги не тільки встановлена форма соціальної діяльності, але і її «матерія», а саме – те, у чому реально проявляється існування того чи іншого соціального інституту (люди з їх потребами, інтересами, здібностями та тощо) [27]. Тому, хоча далі ми і продовжимо наш аналіз уявлень сучасної соціології про особливості функціонування і розвитку соціальних інститутів, тим не менш, ми матимемо в більшою мірою цікавити прояв в них саме системного підходу. Тим більше, що і самі автори, які використовують поняття інституту, не завжди можуть чітко відокремити його від поняття системи.

Найважливішою характеристикою діяльності соціальних інститутів виступає їх постійна взаємодія з соціальним середовищем, в якості якої виступає все суспільство. Порушення даного процесу породжує дисфункцію соціальних інститутів. Як вже зазначалося вище, головною функцією соціального інституту є задоволення тієї чи іншої суспільної потреби. Але з плином часу відбуваються в суспільстві процеси, які змінюють потреби як окремих індивідів, так і цілих соціальних спільнот, що, в свою чергу, змінює

характер відносин соціальних інститутів з соціальним середовищем. У період інтенсивних соціальних змін в суспільстві часто виникають ситуації, коли змінилися суспільні потреби, які не можуть знайти адекватного відображення в структурах і функціях тих соціальних інститутів, що вже існуючих. Така невідповідність зможе призвести до дисфункції.

Система соціальних інститутів, піддається найбільшій деформації за часів швидких соціальних змін – соціально-економічних криз або політичних революцій. Перед багатьма традиційними інститутами постає дилема: або повністю припиняти свою діяльність, або адаптуватися до вирішення нових завдань. З викладеного можна зробити висновок, що, забезпечуючи стабільний розвиток суспільства, виконуючи необхідні функції, соціальні та політичні інститути саме для більш ефективного функціонування потребують наявності певної сукупності умов.

Залежно від сфери дії і виконуваних ними функцій соціальні інститути можуть бути класифіковані за різними їх видами і групами. Зазвичай виділяються наступні п'ять основних комплексів соціальних інститутів: «(1) економічні інститути, службовці для виробництва і розподілу товарів і послуг; (2) політичні інститути, що регулюють здійснення влади і доступ до неї; (3) інститути стратифікації, що визначають розміщення позицій та ресурсів; (4) інститути спорідненості, пов'язані з браком, сім'єю і соціалізацією молоді; (5) інститути культури, пов'язані з релігійною, науковою і художньою діяльністю» (рис. 2.1).

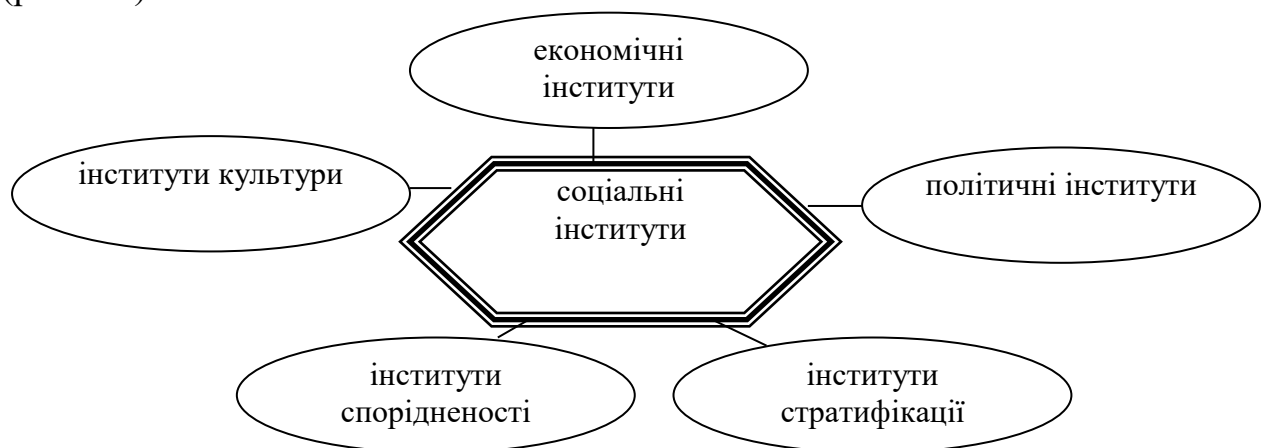

Рис. 2.1. П'ять основних складових соціальних інститутів

Історія появи і розвитку соціальних інститутів – це історія поступового перетворення соціального інституту традиційного типу в сучасний соціальний інститут. В ході свого розвитку соціальні інститути стали більш спеціалізованими за функціями, а деякі з них зайняли панівне місце в системі соціальних інститутів. Так, наприклад, в первісному суспільстві, як уже зазначено вище, особливу роль грала сім'я, в феодальному суспільстві в якості базових виступали релігійні інститути, в Україні після Жовтневої революції панівне місце займали політичні інститути, а в капіталістичному суспільстві особливу роль грають економічні інститути.

Слід зазначити, що зміна кожного окремого соціального інституту, як і всієї системи соціальних інститутів; може відбуватися як еволюційним, так і революційним шляхом.

Одним з головних аспектів соціальної держави є забезпечення гідного життя людини. Під гідним життям слід розуміти, перш за все, доступ до цінностей культури, особисту безпеку, а також розумовий, моральний і фізичний розвиток індивіда.

Виходячи зі сказаного зрозуміло, що держава, в даному випадку соціально, має створювати умови, щоб громадяни могли вільно займатися підприємництвом, творчістю і досягали добробуту для себе і для своєї сім'ї. Крім того, «соціальна держава забезпечує з'єднання двох начал свободи і влади, з метою забезпечення благополуччя особистості та суспільства», а також забезпечує соціальну справедливість в розподілі продуктів праці. Статус такої держави «передбачає визнання за кожним громадянином права на певні життєві стандарти, а також юридичну відповідальність держави за належний рівень життя і вільний розвиток особистості».

Аналізуючи поняття «соціальної держави» ми прийшли до висновку, що соціальна держава – це така держава, яка створює умови для гідного життя і вільного розвитку своїх громадян, в тому числі через соціальні виплати (пенсії, допомоги та тощо), через забезпечення стабільної зайнятості громадян – як головного елемента подолання соціальних проблем.

Нами запропоновано до ознак, що характеризує соціальну державу, відносити: наявність соціальних прав і свобод людини; створення умов для сприятливого економічного і соціального життя громадян; економічна свобода людини; взаємозв'язок соціальної держави та ринкової економіки; регулювання податкового перерозподілу доходів на основі соціальної справедливості і соціальної солідарності; участь громадян у суспільно-політичному та державній житті; гендерна рівність чоловіків і жінок.

Для здійснення конкретних завдань соціальної держави необхідна забезпеченість фінансовими ресурсами. Проведена державою бюджетна, податкова і цінова політика, а також кредитно-грошове регулювання економічних відносин повинні активно сприяти вирішенню головного завдання - підвищення добробуту свого народу.

Велике значення соціальна держава відводить підтримці конкурентного середовища між приватними господарюючими особами.

Нами зазначено, що у соціальній державі соціальне ринкове господарство будується на механізмі соціального партнерства, яке включає в себе ставлення між людиною і державою, працівником і роботодавцем, виробником і покупцем. Така система соціального партнерства дає можливість досягти відносного балансу інтересів працівників і роботодавців на основі співпраці, компромісу, веде до соціального консенсусу.

Держава при цьому забезпечує надійний захист прав власності і сприяє економічному зростанню країни, орієнтованого на досягнення соціального добробуту суспільства. В цілому держава бере на себе відповідальність за соціальне забезпечення громадян. При цьому населення має розуміти мотиваційний потенціал соціальної нерівності. І тому, як пише професор Д.Ф. Шавішвілі, «багаті повинні допомагати бідним; здорові забезпечують лікування та утримання хворих; працездатні працюють за ще або вже непрацездатних; чоловіки і жінки рівні в своїх правах і можливостях» [51, с.159]. В цілому, дане визначення виходить з принципу соціальної політики – соціальної солідарності, тобто диференційованого оподаткування та

соціального страхування, за рахунок яких забезпечується державна соціальна підтримка вразливою групі населення і, відповідно, економічне зростання країни.

Разом з тим, соціальна держава в останні два десятиліття стикається з труднощами. Так солідні соціальні гарантії стали знижувати трудову мотивацію. Хочемо зазначити, що у багатьох великих західноєвропейських країнах економічне зростання гальмується за рахунок тривалої і багато в чому добровільного безробіття, оскільки допомоги по безробіттю для деяких верств населення представляється достатнім, щоб жити не працюючи.

У зв'язку з цим хочеться додати, що ті країни, які перебувають на стадії наздоганяючого розвитку, до яких відноситься і Україна повинні отримувати досвід і враховувати помилки західноєвропейських соціальних держав.

В цілому ж результат монетаристських (неокласичних) експериментів над сучасною економікою, проведених в 1980-х-1990-х роках в США (Рейган) Великобританії (М. Тетчер), та інших країнах (за рецептами американських радників) оцінюється як негативний. Він негативний навіть в, США і Великобританії, не кажучи вже про інші країни, де він (як, наприклад, в Україні) ближче вже до характеристики «катастрофічний». Армія була фактично деморалізована і не боєздатна. Грошове забезпечення військовослужбовців було відверто злиденним, та й воно виплачувалося несвоєчасно. Техніка стрімко застаріває. Підприємства оборонно-промислового комплексу задихалися в боргах, втрачали кадри і виробничу базу.

Державна влада була малоефективна. Значна частина економіки контролювалася олігархічними або відверто кримінальними структурами. У глибокій кризі виявилось сільське господарство. Фінанси країни були спустошені і практично повністю залежали від зовнішніх запозичень. І це, в кінцевому рахунку, призвело до дефолту 1998 року, який обернувся розоренням багатьох підприємств, зростанням бідності і безробіття. Інфляція з'їдала і без того невисокі доходи громадян України. У 1999 році вона становила 36,5 відсотка. На початок 1999 року припав і пік заборгованостей по заробітних

платах, пенсіях та посібниками (деякі допомоги не виплачувалися зовсім). На підприємствах затримки з виплатами зарплат сягали двох років. За відносно 1991 року реальні доходи громадян становили лише 40 відсотків, пенсії і того менше. В результаті майже третина населення мала доходи нижче прожиткового мінімуму. Це означає, що третина наших громадян зубожіла. Важкий стан справ в економіці і соціальній сфері та, звичайно, втрата багатьох ціннісних орієнтирів завдали психологічний удар суспільству, посилили соціальні хвороби, корупцію, злочинність. Загострилася і демографічна криза. Народжуваність падала, смертність зростала. Багата Україна перетворилася на країну бідних людей.

Популярність у політиків нової формації кінця XX – початку XXI ст. неокласичних монетаристських рецептів лікування економічних криз не привела до вирішення гострих соціально-економічних проблем і в західних країнах. В 1990-і роки в європейських індустріально розвинених країнах показник рівня безробіття склав 7,9%, а в неєвропейських – 5,9%. При цьому безробіття зростало одночасно у всіх країнах Заходу.

У 2006 році рівень безробіття в світі залишався вкрай високим – незайнятими були 195,2 млн. Чоловік або 6,3% від загального числа людей працездатного віку. Цей показник практично не змінився в порівнянні – з 2005 роком. У державах Центральної та Східної Європи, що не входять в Європейський Союз, а також в країнах СНД ситуація ще гірше - в них не працює 9,3% працездатного населення [29].

У той же час, в загальних рекомендаціях монетаристів і прихильників неокласичної економічної доктрини є і багато розумного і справедливого. Державного втручання в економіку теж є межа. І емпіричним доказом цього є незадовільний у багатьох відношеннях розвиток економік адміністративно-командного типу (в колишніх соціалістичних країнах). Нами зазначено, що розумна державна соціально-економічна політика повинна визначатися як таке собі поєднання неокласичних (монетаристських) і кейнсіанських (соціально орієнтованих) принципів при засадничій ролі останніх.

В результаті основні положення і висновки нашого аналізу двох основних економічних доктрин сучасності, з точки зору формування державної соціально-економічної політики, ми можемо поділити в такий спосіб:

– державна соціально-економічна політика в даний час знаходиться під суперечливим впливом двох конкуруючих між собою економічних доктрин – кейнсіанства і монетаризму. Обидва ці напрями в сучасній економічній думці мають в даний час досить велика число-авторитетних прихильників, тому політикам, котрі розробляють конкретну систему заходів з регулювання економіки своїх країн, необхідно мати достатню обізнаність по суті обох конкуруючих економічних доктрин;

– ключовий принцип кейнсіанської економічної доктрини полягає у відмові від класичного постулату про здатність ринкової економіки до саморегуляції і у визнанні в позитивній ролі державного регулювання, ринкової економіки.

Нами визначено, що основною метою державного регулювання економіки в кейнсіанської економічної доктрині проголошується рівень безробіття (недопущення його високих величин). Тому цю доктрину можна визначити як соціально орієнтовану (або соціально відповідальну). Для сучасних демократичних суспільств кейнсіанська економічна доктрина, тому, є природною і органічною. Вона цілком адекватна демократичній політичній системі.

У той же час, в загальних рекомендаціях монетаристів і прихильників неокласичної економічної доктрини в цілому присутній і багато розумного і корисного. І це їх зміст має вивчатися і використовуватися при розробці стратегії державного регулювання соціально-економічної сфери.

Показником успішності соціальної політики є система соціального захисту. В Україні вона включає соціальне страхування, соціальну допомогу та соціальні гарантії, пенсійне забезпечення. Існуюча пенсійна система при всіх спробах її реформувати залишилася в спадок від Радянського Союзу. В нашій країні досить значене пенсійне законодавство, що торкається пенсійної системи

певних категорій населення, наприклад, депутатів, державних службовців, прокурорів, військовослужбовців, журналістів, суддів, чорнобильців. У ньому дуже багато неузгодженостей, які тільки додають напруги в суспільстві.

Реформування пенсійної системи має перманентний характер. Система соціальної допомоги теж далека від досконалості. У процесі її реалізації є багато проблем з розрахунком чітких критеріїв котрі визнають рівень бідності, також є складність розрахунку адресних допомог для однієї сім'ї.

Не виконуються і встановлені норми державних соціальних гарантій. Спеціальний закон «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», прийнятому ще в 2000 році, відзначається, що головні соціальні гарантії не можуть бути меншими від прожиткового мінімуму [38]. Але поки ця норма закону не діє, а діють перехідні положення, за якими рівень прожиткового мінімуму на кожний рік визначається Законом про державний бюджет [33]. Це іноді викликає фінансові колізії. А надання пільг регулюється 25 законами [37; 38; 39; 40] та актами Кабінету Міністрів.

Все це дає можливість зробити висновок, що в даний час недостатньо політичних і соціальних норм і приписів, що регулюють відповідні типи поведінки. Соціальна політика не до кінця інтегрована в соціально-політичну ідеологію і ціннісну систему суспільства. В Україні немає достатньо матеріальних засобів і умов, які дозволили б виконувати навіть ті норми, які вже прийняті. Проблема фінансування соціальних витрат є однією з найважливіших проблем соціальної політики в Україні.

Прикро, але варто констатувати, що перехід до ринкової системи господарювання не відзначився в Україні диверсифікацією системи фінансування соціальної політики. Головним джерелом витрат був і залишається держбюджет. Тим часом, досвід показав суттєві проблеми в бюджетному фінансуванні соціальної політики в Україні, викликано як безпристрасними макроекономічними диспропорціями, що було успадковано від минулої системи господарювання і накопиченими за роки непослідовних

реформ, так і значними недоліками в реалізації самої соціальної політики держави.

Реалізація державної соціальної політики в Україні вимагає вивчення світового досвіду та його адаптації до українських реалій. Тому сьогодні перед ученими стоїть завдання проаналізувати світові моделі соціальної політики і отримати відповіді на питання, яка ж з діючих світових моделей соціальної політики буде відповідати сучасним вимогам українського суспільства. Реформування системи соціального забезпечення і зменшення рівня бідності - ці труднощі свого часу доводилося долати урядам країн Центральної Європи. Саме тому досвід цих країн має особливе значення для впроваджуваних в Україні реформ. Існує думка, що макроекономічна стабільність є абсолютно необхідною передумовою, але її недостатньо для того, щоб успішно досягти зменшення рівня бідності. Адже саме бідні верстви населення платять непомірну ціну за недбалі дії влади. Дефіцит грошей, високий рівень інфляції та відсоткових ставок, нестабільність національної валюти наносять удар по економіці в цілому, але більш за все завдають шкоди бідним верствам населення.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

На сьогоднішній день соціальна політика проявляється у напрямках соціального захисту населення Житомирського регіону та являє собою багатопрофільну зосереджену систему, гарантовано надає підтримку і соціальне обслуговування кожному громадянину. Створено необхідну нормативно-правову базу, що регламентує всі напрямки діяльності Міністерства соціальної політики України [18] в галузі соціального захисту населення, в повному обсязі виконується її фінансування.

Значущими напрямками діяльності галузі є: соціальне обслуговування жителів регіону; надання заходів соціального захисту населення; соціальна підтримка сім'ї, материнства і дитинства; соціальна реабілітація інвалідів, дотримання їх рівних прав і можливостей.

Перспективи вдосконалення реалізації державної соціальної політики в Житомирському регіоні в галузі соціального захисту населення повинні ґрунтуватися на продовженні реалізації довгострокових цільових соціальних програм, що реалізуються в останні роки, за такими напрямками:

✓ Доступне середовище: поліпшення і розвиток демографічної ситуації; соціальна реабілітація осіб без певного місця проживання та осіб звільнених з місць позбавлення волі; реабілітація військовослужбовців та учасників АТО; розширення системи відпочинку та оздоровлення дітей.

Заходи соціального захисту жителів регіону, повинні бути надані у вигляді компенсаційних виплат у сфері ЖКГ, доплат до матеріальної допомоги, субсидій, а так само пенсій. Значна увага повинна концентруватися на підвищення якості життя громадян похилого віку. У повному обсязі повинна здійснюється соціальна підтримка сім'ї та дітей за рахунок коштів бюджету.

Важливою складовою напрямку є мережа закладів соціального обслуговування населення, отже необхідно продовжувати удосконалення

послуг таких установ. Дані соціальні установи повинні мати сучасну матеріально-технічну базу.

Також, важливу увагу слід приділяти професійній підготовці майбутніх співробітників галузі: юристів, психологів, соціальних педагогів, оскільки фахівці даних професій допомагають позбавити від згубних звичок, привести в порядок запущене житло, допомогти повернутись до нормального життя воїнам АТО, влаштуватися на роботу, вчитися правильно вести діалог між собою і з дитиною, і обов'язковими складовими в цій роботі є професійні навички фахівців, здатність наблизити до себе людину, знайти до нього індивідуальний підхід і особистий моральний приклад.

Важливо і необхідно модернізувати діяльність реабілітаційних центрів для дітей та громадян з обмеженими можливостями – надавати комплекс заходів щодо соціальної, медичної, професійної реабілітації інвалідів відповідно до індивідуальних програм реабілітації для їх повноцінного життя в суспільстві.

У більшості розвинених країнах світу, незважаючи на складнощі і труднощі розвитку, супутні світовою кризою, зберігається стратегічна лінія на реалізацію та збереження соціальних цінностей – суспільства масового споживання, держави загального добробуту, соціальної справедливості, захищеності. Лексика, що відноситься до соціальної проблеми, вона досить різноманітна і стосується різних сфер і області в житті суспільства.

Перш за все, соціальні підстави влади, соціальна функція державної політики, соціальна сфера як об'єкт цілеспрямованого розвитку різних структур (як державних, так і недержавних), соціальне планування, програмування, соціальна стратегія, соціальна справедливість. Мала увага влади до соціальної проблеми, погіршення рівня і якості життя, соціального самопочуття громадян та інших основ благополуччя неминуче сприяє до втрати потенціалу розвитку, здійснюється зростанням критичного настрою і протестних виступів по відношенню до правлячої еліти.

Не випадково в певний період виборчі кампанії користуються соціальними гаслами і різними політичними силами, незважаючи на явне марнослів'я. Соціальна політика повинна бути суттєвою концентрацією всіх видів політики, бо вона спрямована на специфічний об'єкт – соціальні відносини. Здійснення та реалізація цілей змісту соціальної політики на практиці означає обмеженість масштабів абсолютної бідності, забезпечення матеріальними джерелами існування тих, хто ними не володіє з незалежних причин, надання медичної допомоги та рівного доступу до освіти, оздоровлення навколишнього середовища.

У рамках заходів щодо вдосконалення реалізації державної соціальної політики необхідно виділити вирішення питань створення інфраструктури інновації в соціальній сфері, існуючих бар'єрів для поліпшення соціальної сфери через механізми державно-приватного партнерства (ДПП), а також поширення передового досвіду соціальних ДПП проєктів.

Також, органам влади на різних рівнях необхідно вживати заходів щодо забезпечення рівнозначних умов доступу приватних інвесторів для надання послуг у соціальній сфері на умовах державно-приватного партнерства, а саме законодавчо закріпити визначення таких ключових понять, як державно-приватне партнерство і соціальний підприємець, і внести ряд поправок до законодавчих і нормативних актів, передбачивши при цьому:

- спеціальні нормативно-правові регулювання державно-приватного партнерства щодо об'єктів, призначених для здійснення діяльності із соціального обслуговування громадян та діяльності в інших областях соціальної сфери, в т. ч. з метою забезпечення збереження цільового призначення зазначених об'єктів, доступності соціальних послуг їх споживачам та якості надання соціальних послуг приватним партнером;

- забезпечення переваги при проведенні публічних процедур укладення угоди державно-приватного партнерства щодо об'єкта соціального призначення приватним партнерам, які мають досвід здійснення діяльності з надання

соціальних послуг відповідного виду або виступаючим у партнерстві з організаціями, що мають такий досвід;

- заходи підтримки приватних партнерів, що пропонують створення об'єктів соціального призначення за проектами повторного застосування;

- неприпустимість виділення земельних ділянок для створення об'єктів соціального призначення на територіях, екологічний стан земель яких може бути неблагополучним для діяльності з надання послуг.

З метою створення правових умов для залучення приватних інвестицій у соціальну сферу та підвищення якості надання соціальних послуг необхідно розробити Концепцію розвитку державно-приватного партнерства у соціальній сфері, забезпечити широке громадське обговорення, за підсумками яких доопрацювати концепцію з урахуванням пропозицій, затвердити Концепцію та план заходів щодо її реалізації.

В рамках даної концепції рекомендується передбачити:

- пріоритетність сприяння розвитку державно-приватного партнерства в соціальній сфері з метою досягнення завдань соціально економічного розвитку;

- варіативність форм державно-приватного партнерства у соціальній сфері;

- розширення повноважень муніципальних утворень при прийнятті рішень про укладення угод державно-приватного партнерства в соціальній

сфері з метою розвитку інфраструктури надання соціальних послуг, забезпечення доступності соціальних послуг їх споживачам та підвищення до концепції;

- особливості державно-приватного партнерства в різних галузях соціальної сфери (соціальному обслуговуванні, охороні здоров'я, освіті,

фізичній культурі та масовому спорті та інших);

- розробку стандарту діяльності органів влади щодо розвитку державно-приватного партнерства у соціальній сфері.

Також необхідно розглянути питання:

- про збільшення цільового фінансування в рамках державних і регіональних програм на надання адресної соціальної допомоги незахищеним верствам населення (сім'ям, які мають неповнолітніх дітей, безробітним громадянам, воїнам АТО, особам, які звільнилися з місць позбавлення волі), а також на проведення оздоровчої кампанії для дітей з малозабезпечених сімей, дітей загиблих військово службовців, сімей «групи ризику»;

- створення механізмів підтримки громадян, які виховують дітей інвалідів, а також осіб, які перебувають під опікою та піклуванням;

- про розробку нормативного правового акту, що передбачає справляння-плати з батьків у розмірі частини одержуваної ними допомоги на дитину-інваліда у разі передачі її для проживання в дитячий будинок інтернат;

- розширення заходів соціальної підтримки сімей з дітьми інвалідами, мають третю ступінь обмеження за всіма основними категоріями життєдіяльності;

Безпосереднім виконавцям реалізації державної соціальної політики необхідно:

- продовжувати проведення оцінки та моніторингу складається правозастосовчої практики, а також своєчасного виявлення ризиків, і, за результатами цієї роботи;

- в умовах тенденції старіння населення і збільшення числа літніх людей, страждаючих розладами інтелектуального та психічного здоров'я, передбачити при підготовці стратегії дій в інтересах громадян похилого віку, спеціальні принципи та заходи щодо створення для них альтернативних стаціонарному обслуговуванню способів проживання, влаштування та підтримки родинного догляду;

- вжити заходів для забезпечення в першочерговому порядку комплексної доступності (пандуси, поручні, засоби для інвалідів по слуху та по зору та ін.) соціально значущих об'єктів державного рівня, розташованих на території регіону;

- розвиток альтернативних інтернату форм влаштування та супроводжуваного проживання інвалідів, які страждають хронічними інтелектуальними та психічними захворюваннями;

- опрацювати питання забезпечення гарантованого санаторно курортного лікування інвалідів-візочників на території регіону за допомогою виведення окремих санаторіїв Житомирської області з системи конкурсних закупівель і розподілу регіональних квот на дані путівки;

- передбачити вимоги про підвищення кваліфікації фахівців по роботі з сім'єю в частині обов'язкової сертифікації не рідше 1 разу на 5 років.

Таким чином, можна зробити висновок, що кожен захід дозволить удосконалити управління соціальною політикою, спрямоване на створення умов для забезпечення життєво важливих інтересів населення і проведення заходів соціальної політики, забезпечення справедливості допомоги (за принципом «держава має допомагати тільки тим, хто цього справді потребує»), а також створення інформаційної підтримки населення з тим, щоб інформація про всі види соціального захисту та вартості наданих пільг стала більш доступній і наочній для жителів.

Головна мета вдосконалення реалізації державної соціальної політики-підвищення якості життя членів спільноти, їх соціального здоров'я. У політиці забезпечення гідного життя закладено діалектичну єдність двох соціальних начал: створення умов для нормальної роботи переважній більшості членів місцевих спільнот і пряма соціальна підтримка тих людей, які з тих чи інших незалежних від них особисто причин не в змозі брати участь у продуктивній праці.

На вирішення проблем спрямовані наступні програмні заходи в галузі соціального захисту населення:

- у галузі соціальної підтримки населення необхідні наступні заходи: розвиток мережі закладів стаціонарного та нестаціонарного соціального обслуговування громадян похилого віку та інвалідів, воїнів АТО, сімей, жінок і дітей;

Щодо вдосконалення діяльності Міністерства соціальної політики України, має на увазі створення інформаційного центру для роботи з інвалідами, які відчують труднощі в пошуку роботи.

Актуальність створення інформаційного центру в тому, що робота даного центру передбачає надання інвалідам інформації з проблеми працевлаштування та надання організаційної допомоги у вирішенні виникаючих проблем.

Так само співробітниками проводиться профорієнтаційне комп'ютерне тестування інвалідів для більш якісного пошуку роботи по конкретних схильностях.

Фахівці відділу з соціальної роботи надаватимуть консультативну, психологічну допомогу, та організовуватимуть заходи, спрямовані на допомогу у працевлаштуванні інвалідів. Діяльність інформаційного центру спрямована на допомогу в організації роботи з інвалідами.

Головна мета заходу – сприяння у збільшенні числа працевлаштованих громадян, які мають інвалідність, в результаті підвищення звертності до Міністерства соціальної політики України та його органів на місцях.

Завдання заходу: поширення інформації про діяльність міністерства в галузі професійної реабілітації інвалідів; збільшення кількості звернень інвалідів; зростання числа працевлаштованих громадян, які мають інвалідність; організація заходів у галузі професійної реабілітації інвалідів; підвищення грамотності інвалідів в області захисту своїх прав та інтересів.

Захід розрахований на осіб працездатного віку, які мають інвалідність і зазнають труднощів в пошуку підходящої роботи. У створюваному центрі не буде створено на початковому етапі відділів, штатний розклад передбачає спочатку діяльність 3 співробітників, які будуть виконувати кожен свою роботу згідно з посадовими інструкціями.

Спеціаліст-консультант займатиметься: - консультуванням інвалідів в питаннях професійної реабілітації (надання відомостей про права і можливості інвалідів в даній області); - організацією заходів для інвалідів, що сприяють їх працевлаштуванню (ярмарки вакансій спеціально для інвалідів, психологічні

тренінги, що допомагають підвищити самооцінку і віру в себе, заняття, що сприяють підвищенню грамотності в області захисту своїх прав); - поширенням інформації про діяльність міністерства в області пошуку підходящої роботи громадянину, який має інвалідність (оголошення в місцевій газеті, оголошення в місцях найбільш відвідувані інвалідами – лікарні, поширення брошур) та ін.

Психолог буде займатися: - наданням психологічної допомоги; - консультиванням з психологічних проблем; - психологічною підготовкою до співбесіди з роботодавцем, веденням групи психологічного розвантаження та ін.

Профконсультант займатиметься: - залученням роботодавців до проблеми працевлаштування інвалідів; - наданням інформації про наявні вакансії для інвалідів; - наданням адрес, телефонів організацій, що надають допомогу інваліду в працевлаштуванні на певному етапі, де інвалід може розробити і отримати індивідуальну програму реабілітації; - створенням бази даних про клієнтів з метою оцінки ефективності роботи інформаційного центру; - проведенням профорієнтаційного комп'ютерного тестування.

База даних для роботодавців буде формуватися на основі анкет, яку буде заповнювати клієнт. Кожен клієнт, який звернувся в інформаційний центр за допомогою, отримає від фахівця-консультанта детальну інформацію про цікавить його питанні в області професійної реабілітації інваліда.

Спеціаліст-консультант направить клієнта в потрібну організацію, яка на певному етапі професійної реабілітації допоможе у вирішенні його проблеми. Якщо клієнт звернувся з питанням психологічного характеру, то він буде направлений до психолога або профконсультанта, в залежності від характеру питання.

Фахівці інформаційного центру, аналізуючи характер питань, з якими зверталися клієнти, будуть робити висновок про необхідність організації групових заходів з різної тематики (наприклад, «підвищення самооцінки», «як вести себе на співбесіді», «як захистити свої права» і т.д.).

Вся отримана інформація про клієнта буде зберігатися в базі даних Міністерства в галузі соціального захисту населення. Крім цих фахівців для реалізації заходу будуть залучені добровольці з числа студентів-практикантів.

Основний результат від впровадження даного інформаційного центру :

- залучення роботодавців до проблеми працевлаштування інвалідів;
- надання інформації про наявні вакансії для інвалідів;
- надання самим інвалідам психологічної допомоги;
- поширення інформації про діяльність міністерства в області пошуку підходящої роботи для інваліда.

Наступний напрямок в діяльності міністерства в галузі соціального захисту населення – це підготовка школярів з неблагополучних сімей до вирішення завдань ЗНО з математики, української мови, географії, хімії, історії України, іноземної мови та біології.

Зовнішнє незалежне оцінювання – (ЗНО) – один з напрямків модернізації структури і змісту української освіти. Однак не менш важливим є те, що результати ЗНО є одним з основних критеріїв, за якими судять про функціонування всієї системи освіти.

Набір на курси підготовки до ЗНО з математики, української мови, інформатики, історії України, іноземної мови, географії, хімії та біології, кількість осіб в групі: 5 – 10 осіб, графік проведення занять: 1 предмет-1 раз на тиждень по 4 академічних години, таким чином підготовка з одного предмету розрахована на 6 місяців.

Учень отримає не тільки практичні навички виконання тестових завдань, але буде вміти проаналізувати свої помилки, навчитися розподіляти час на виконання завдань, зрозуміти, за що можуть бути знижені бали.

Соціальна значимість заходів полягає в наступному:

- буде створена загальна база безробітних громадян-інвалідів, доступна всім роботодавцям, інвалідам надаватиметься Психологічна допомога і допомога в працевлаштуванні, що дозволить знизити напруженість в даному сегменті безробітних громадян;

- соціальна ефективність в тому, що хороша підготовка за програмою предмета в більшості гарантує успіх на єдиному державному іспиті.

Скорочення числа людей, котрі потребують соціальної підтримки у результаті зростання доходів, забезпечуваних власною трудовою діяльністю, буде забезпечено за рахунок посилення взаємодії галузі соціального захисту з освітніми організаціями та службою зайнятості, що здійснюють професійну підготовку (перепідготовку) та працевлаштування, в тому числі осіб з обмеженими можливостями, пенсіонерів, підлітків.

Посилення взаємодії з організаціями охорони здоров'я та установами фізичної культури буде направлено на медичну та фізкультурно-спортивну реабілітацію громадян, які цього потребують, і також дозволить скоротити число громадян, які потребують соціальної підтримки з боку держави.

Забезпечити необхідний обсяг соціальних послуг населенню, їх високу якість та оперативність надання дозволить розвиток матеріально-технічної бази Міністерства в галузі соціального захисту населення, підвищення кадрового потенціалу, впровадження нових технологій надання послуг.

Додатково задіяти наявний матеріальний і кадровий ресурс приватних структур і більш гнучко реагувати на запити жителів дозволить передача на конкурсній основі в рамках державного замовлення частини державних повноважень з надання соціальних послуг приватним організаціям, у тому числі соціально орієнтованим некомерційним організаціям (догляд за літніми людьми, хворими та інвалідами, реабілітація та ін.).

Крім залучення недержавних організацій до виконання державних повноважень з надання соціальних послуг в системі соціального захисту буде активно задіяна приватна ініціатива, благодійна та волонтерська діяльність.

Поряд з виконанням безпосередніх галузевих завдань, установи соціального захисту у взаємодії з системою охорони здоров'я візьмуть на себе часткове виконання функцій по догляду та нагляду за пацієнтами на стадії доліковування, що дозволить знизити витрати на дорогі місця в лікувальних установах.

Для досягнення такого рівня соціального захисту необхідний значний обсяг нормативних, організаційних перетворень в даній сфері, як на загальнодержавному, так і на муніципальному рівні.

Потреба в розвитку державної соціальної політики обумовлена значною чисельністю населення старше працездатного віку, а також значною чисельністю потребують соціальної підтримки та соціального обслуговування осіб. Метою розвитку державної соціальної політики є підвищення ефективності, адресності соціальної допомоги, якості та доступності надання соціальних послуг.

ВИСНОВКИ

У сучасному українському суспільстві з його нестійкими ідеологічними і ціннісними орієнтирами, соціальною роз'єднаністю необхідні надійні механізми регулювання соціально-психологічної напруженості і розвитку людського потенціалу.

Соціальна робота як спеціальний соціокультурний механізм реалізується в контексті комплексної соціальної політики, що орієнтується в першу чергу на індивідуалізовану підтримку тих, хто потребує допомоги.

Досягнення державних цілей соціальної політики обумовлює як компенсаторну, так і розвиваючу функцію діяльності, спрямованої на задоволення найважливіших людських потреб, що виникають в процесі взаємодії між людиною і суспільством.

За своєю суттю соціальна робота виходить з гуманітарних ідеалів і філософських теорій. Однак в даний час в українському суспільстві спостерігаються протиріччя в здійсненні соціальної роботи як інструменту соціального регулювання і як форми гуманізації суспільства.

Це непрямим чином відбивається і в змісті конкретних заходів соціальної підтримки нужденних соціальних груп. Теорія соціальної роботи визначається дослідниками як науково теоретичне знання, що має основні структурно-родові ознаки: предмет і об'єкт дослідження, закономірності, специфічні поняття, категорії, принципи і методи дослідження. У той же час вона більшою мірою відноситься до прикладних наук, оскільки спрямована переважно на осмислення проблем соціальної практики і характеризується інтегративною спрямованістю по відношенню до соціальних і гуманітарних наук.

Основними функціями Міністерства соцполітики є: забезпечення соціальної стійкості та соціальної безпеки громадян різних категорій населення; забезпечення достатнього рівня соціальної захищеності; реалізація державної політики; нормативно-правове регулювання та надання державних послуг у

сфері соціальної підтримки та соціального обслуговування населення Житомирського регіону.

Подальшими пріоритетними напрямками реалізації державної соціальної політики в діяльності управління будуть:

1. Підвищення ефективності соціальної допомоги нужденним громадянам за рахунок посилення адресного підходу та впровадження нових технологій.

2. Своєчасне і якісне виконання державних повноважень щодо соціальної підтримки громадян: забезпечення нужденним громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям з дітьми, громадянам, які потрапили у важку життєву ситуацію, гарантованих державою соціальних зобов'язань.

3. Формування доступного середовища для інвалідів та інших маломобільних груп населення, підвищення рівня та якості їх життя.

4. Підвищення якості та доступності надання послуг із соціального обслуговування громадян похилого віку, інвалідів, включаючи дітей-інвалідів, сімей та дітей.

5. Розвиток активного діалогу з громадянською спільнотою.

В результаті реалізації напрямків вдосконалення діяльності управління соціального захисту буде забезпечено щорічне зростання охоплення соціальним супроводом громадян, визнаним в установленому порядку потребують соціального обслуговування. Збільшиться частка участі у сфері надання послуг із соціального обслуговування громадян.

Досягнення очікуваних результатів дозволить підвищити стійкість системи соціального захисту населення в частині виправдання соціальних очікувань на доступне отримання якісних державних і соціальних послуг і в кінцевому підсумку підвищить задоволеність населення якістю життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антропов В. В. Социальная защита в странах Европейского Союза. История, организация, финансирование, проблемы. М.: Экономика, 2006. 271 с.
2. Балашов А. М. Сучасні проблеми соціального захисту населення в Україні. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 82-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_1_22.
3. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. *Вісник ДДФА. Економічні науки*. 2014. № 1. С. 8-15.
4. Березіна С. Сучасні тенденції в реформуванні системи соціального страхування України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 3. С. 25-31.
5. Гайдей О. В. Бюджетне фінансування соціального забезпечення в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2018. № 4. С. 67-72.
6. Галаганов В. П. Право соціального забезпечення: учебник для студ. учреждений сред. проф. Образования. 8-е изд., стер. 8-е изд., стер. М.: 2014. 448 с.
7. Гринчишин І. М. Забезпечення фінансової стабільності системи соціального захисту України в умовах євроінтеграції. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 5. С. 35-38.
8. Данилюк О. І. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7056>.
9. Демчак Р. Е. Соціальний захист населення та діючі моделі в країнах з різним рівнем розвитку ринкових відносин. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN-/Duur_2011_12_6.

10. Доренко К. С. Современная социальная политика стран Европейского Союза: проблемы и перспективы развития. *Юридическая наука*. 2017. №3. С. 166-172.

11. Доценко І. О. Зарубіжний досвід фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Фінансовий простір*. 2015. № 2. С. 322-325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_2_41.

12. Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 568-572. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_128.

13. Клименко А. Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 2 (12). 9 с.

14. Козарезенко Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 26(1). С. 183-190.

15. Козоріз Г. Г. Зарубіжний досвід формування ефективних інститутів соціального страхування. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 1. С. 176-185.

16. Кравченко М. Основні напрями модернізації державної політики у сфері соціального захисту населення України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. № 4. С. 249-257.

17. Кудінова М. М. Проблеми фінансування соціального захисту населення в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Вип. 4. 2015. С. 460-463.

18. Лебедзевич Я. В. Система социальной защиты: эволюция и взаимосвязь категорий. *Финансы и кредит*. 2014. № 23. С. 48-55.

19. Лебедзевич Я. В. Податкові пільги та їх соціально-економічна спрямованість. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 148-154.

20. Лейбенко Г. В. Вдосконалення системи соціального захисту і соціального забезпечення України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. № 16. С. 126-129.
21. Лесная И. Ф. Социальная политика: проблемы и пути их преодоления в Украине. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2015. Вип. 10(1). С. 160-165.
22. Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Економіка*. 2017. Т. 25. Вип. 11(1). С. 23–30. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2017_25_11(1)_6).
23. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: монографія, Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. 2015. 244 с.
24. Максимчук Є. О. Системи забезпечення соціального захисту в зарубіжних країнах. *Наукові праці НДФІ*. 2006. Вип. 4. С. 66-72.
25. Мальований М. І. Історія розвитку соціального захисту у світі / М. І. Мальований // *Інноваційна економіка*. – 2011. – № 22. – С. 253–258.
26. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: Монографія Умань: СПД Сочінський, 2016. 496 с.
27. Мартинова Л. Б. Планування соціального захисту населення в контексті активізації євроінтеграційного процесу. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер.: Економіка*. 2017. Вип. 4. С. 92-98.
28. Меленюк В. О. Теоретичні основи державної соціальної політики в Україні. *Держава та регіони. Державне управління*. 2012. № 1. С. 126–132.
29. Михальченко Г. Г. Шляхи удосконалення соціального забезпечення населення. *Економіка і регіон*. 2012. № 3. С. 174-183.
30. Назарова Г. В. Основні напрямки модернізації у сфері соціального захисту населення. Матеріали Міжнар. наук-практ. конф. “Економічний

розвиток і спадщина Семена Кузнеця ”. 2018 р. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. С. 320 – 321.

31. Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. *Економіка та держава: науково-практичний журнал*. Київ. 2018. № 4. С. 131-136.

32. Поляк Н. О. Методологічні підходи щодо адаптації українських соціальних стандартів до стандартів Європейського кодексу соціального забезпечення. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. Сер.: Економічні науки*. 2013. № 7 (196), ч. 2. С. 161–167.

33. Поляк Н. О. Порівняння українського законодавства у галузі соціального забезпечення з нормами Європейського кодексу соціального забезпечення. Актуальні питання кодифікації законодавства України. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. Вип. 2. 2010. С. 11–16.

34. Рівчаченко С. Б. Становлення та розвиток соціального страхування в країнах ЄС. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5/1. С. 191–196.

35. Рудкевич І. В. Етапи становлення та розвитку державної політики соціального захисту населення України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 4. С. 99-102.

36. Тищенко О. В. Досвід соціального забезпечення населення в провідних країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 2(2). С. 76-81.

37. Тищенко О. В. Поняття права соціального забезпечення: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Право. 2014. Вип. 26. С. 115-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014-26_29.

38. Тімофєєва М. І. Сутність соціального захисту населення. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6. С. 169-174.

39. Хлод Н. М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках: Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. 2009. 57 с.

40. Хомин О. Й. Модернізація соціального захисту. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер.: економічна*. 2013. Вип. 2. С. 172-178.

41. Хомин О. Й. Соціальний захист населення: суть поняття та еволюція. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер.: економічна*. 2015. Вип. 1. С. 245-254.

42. Чорній Л. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. Аналіт. звіт. К.: Центр громадської експертизи. 2009. 104 с.

43. Яригіна Є. П. Забезпечення стабільності системи соціального захисту України в умовах євроінтеграції. Одеса, 2017. С. 158–162.

ДОДАТКИ